

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/82494>

Please be advised that this information was generated on 2021-09-29 and may be subject to change.

ETHIEK

Woede

Woede is een emotie die not done is in een hedendaagse arbeidsorganisatie. Hoe lang is het geleden dat u iemand echt kwaad heeft zien worden op het werk? De ander kan er niets mee, je krijgt er geen poot mee aan de grond en als je niet uitkijkt, ondergraaf je je eigen positie met je woede. Eerlijk gezegd is het ook bijzonder onprettig om woede naar je toe te krijgen. Al bevat de woede van de ander vaak wel iets begrijpelijks, als echt terecht ervaren we zo'n uitbarsting niet zomaar.

Wat gebeurt er met die woede die we niet laten merken? Die sparen we op, daar maken we een project van, zegt Peter Sloterdijk, in zijn boek *Woede en Tijd*. Een politiek-psychologisch essay (SUN 2007), die bewaren we tot een goed moment en een goede gelegenheid om degene die onze woede heeft

opgewekt, dat betaald te zetten, met gelijke munt te betalen. Wraak is een aloud en gewild motief in de literatuur. Wraak kan de zin van iemands leven zijn.

We kunnen onze woede ook met zijn allen verzamelen en "naar de bank brengen". Christenen doen dat door erop te vertrouwen dat er gerechtigheid zal zijn in het hiernamaals, bij en na het laatste oordeel. Communis-

ten maakten zich op voor de revolutie hier op aarde, die alle verhoudingen op hun kop zou zetten en de heilstaat zou brengen.

Woede heeft iets heel waardevols, zegt Sloterdijk. Woede is uitdrukking van het "thymotische". Het thy-

motische is het middelste deel van het menselijk innerlijk volgens Plato, tussen het hoofd en de onderbuik in. Het thymotische is de plaats van het hart, waar vuur, bezieling, zelfrespect en moed smeulen. Wij consumenten van de eenentwintigste eeuw leven vanuit het "erotische", het willen hebben. Voor het erotische zijn we afhankelijk, zoeken we de ander. Het thymotische drukt het onafhankelijke zelf uit, de waardigheid, de trots, de geldingsdrang, het verlangen naar gerechtigheid. Aldus Sloterdijk.

Als je in een bedrijfscultuur geen wraakprojecten wil, en al helemaal geen woedebanken, moet je dus toch enige ruimte maken voor woedeuitbarstingen van mensen die zich gekwetst en vernederd voelen. Misschien zit er wel een goede reden achter. Voor het boze subject is de uitdaging dan, woede een vorm te geven waarmee je je positie duidelijk maakt in plaats van ondermijnt. Sloterdijks zegen heb je. De mijne ook, al moet je nog steeds niet denken dat ik je zomaar gelijk zal geven.

Carla Bal